

A könyvtárak szerepe a helyismereti információszolgáltatásban

A romániai magyar könyvtárosok XI. vándorgyűlése

A könyvtárak helyismereti szerepét és feladatait helyezte a középpontba a romániai magyar könyvtárosok XI. vándorgyűlése és szakmai konferenciája. A vándorgyűlés a hazai magyar könyvtárosok legnagyobb hagyományos szakmai rendezvénye, amelyet szakmai érdekképviselői szervezetünk, a Romániai Magyar Könyvtárosok Egyesülete (RMKE) szervez; idén a csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtár és a Gyimesközéploki Községi Könyvtár társszervezőként járult hozzá a konferencia sikeréhez. Gyimesközéplokon 2016. szeptember 22-23. között került sor a szakmai találkozóra, több mint félszáz résztvevővel. A kétnapos rendezvényt a Bethlen Gábor Alap és a Communitas Alapítvány támogatta.

A romániai, erdélyi magyar vonatkozású gyűjteményekkel rendelkező nagyobb könyvtárak, megyei, városi és egyetemi könyvtárak munkatársai mellett idén is jelen voltak a vándorgyűlésen Hargita és Kovászna megyék iskolai könyvtárosai, a községi könyvtárakat főként Hargita megyeiek képviselték. Magyarországról a Csongrádi Információs Központ Csemegi Károly Könyvtárának küldöttsége meghívottként vett részt az eseményen.

A konferenciát **Kopacz Katalin-Mária**, az RMKE elnöke nyitotta meg, majd **Kiss Jenő**, az egyesület tiszteletbeli elnöke köszöntötte a vendégeket. *„Jó látni, hogy mindenféle élnek a könyvtárak. A helyismeret kézen fogva jár a lokálpatriotizmussal, ezért is jó az idei téma. Aki ezzel foglalkozik, az kötődik a hazájához”* – emelte ki beszédében Kiss Jenő. A konferencia két napja alatt **Bedő Melinda**, a Kájoni János Megyei Könyvtár munkatársa moderátorként biztosította az előadások és beszélgetések gördülékeny lefolyását.

Házigazdaként **Mihók Edit**, a Gyimesközéploki Községi Könyvtár munkatársa szólt a résztvevőkhöz, betekintést nyújtva a község helytörténeti monográfiája, *A gyimesi hegyek köből vannak rakva...* című kötet elkészültének részleteibe is. *„A könyv a legértékesebb információforrás, hiszen tárolható, visszakereshető. Ennek a konferenciának az a különlegessége, hogy tapasztalatot tudunk cserélni, információkat tudunk gyűjteni, és van lehetőségünk egymástól tanulni”* –

hangzott el. A konferenciára meghívott Gyimes-kutatók kaptak szót a köszöntőbeszédük után. **Halász Péter** néprajzkutató – a Honismereti Szövetség örökös tiszteletbeli elnöke, a *Honismeret* folyóirat 1974 és 2000 közötti szerkesztője – előadása révén a jelenlevők megismerhették a csángómagyarok népcsoportjait, betekintést kaptak a gyimesi csángók történetébe és néprajzába. Az 1960-as években kezdődött honismereti mozgalomról is beszélt a kutató, hangsúlyozva, hogy a néprajz, a műemlékvédelem és a történelem kérdéseit is magába foglaló honismereti munka egyedülálló módon csak Magyarországon kapcsolódott össze. Szerinte a helyismereti munka olyan, az emberi létnek értelmet adó tevékenység, amely a közösségi önismeretet is erősíti. A beszélgetés során **Tankó Gyula** néprajzkutató és **Mihók Edit** könyvtáros, valamint **Salamon József** gyimesbükki római katolikus plébános Gyimesekről szóló helytörténeti-néprajzi témájú kötetét is bemutatták, végül a Gyimesközéplektről készült filmet tekinthették meg a résztvevők.

A szünet után szakmai előadásokkal folytatódott a program, az előadásokból többnyire a különböző típusú, magyar vonatkozású gyűjteményekkel is rendelkező hazai könyvtárakban – megyei, városi, községi, valamint az iskolai és egyetemi könyvtárakban – zajló helyismereti munkából kaptunk ízelítőt. Több előadás az adott könyvtárak tevékenysége területén elért eredményekről, helyi kezdeményezésekről, megvalósításokról, jó gyakorlatokról számolt be. Szó esett arról is, hogy a helyismereti munkát is folyamatos kihívások elé állítja a digitális világ, és a globalizáció hatásaival kell küzdenie a hazai könyvtáraknak is. Ugyanakkor az információs technológia, az internet a helyismereti munka új irányait is meghatározza. Az internet révén a könyvtár falain kívül, a távoli használók számára, széles körben elérhetővé válhatnak a helyismereti tevékenység eredményei. Az elért eredmények mellett a kihívásokról és a problémákról is szó esett a két nap beszélgetései során.

Az előadások és beszélgetések alapján körvonalazódott, hogy a hazai könyvtárak igyekeznek tevékenységükbe beépíteni a rendszeres helyismereti munkát. **Mihók Edit** gyimesközépleki könyvtáros munkája is példázza, a helyi könyvtáros lehet a település helyismereti munkájának mozgatója. Könyvtárosként részt vállalt Gyimesközéplek monográfájának összeállításában, és meggyőződése, hogy az iskolai oktatásba is be kell vinni a helyismereti-helytörténeti foglalkozásokat, hogy a gyermekek, a fiatalok is ismerjék a település értékeit, hagyományait, saját gyökereiket. A gyergyószentmiklósi városi könyvtár két könyvtárosa, **Poráczki Judit** és **Sándor Margit** előadásából kiderült, hogy az intézményben, miután felismerték a helyi igényeket, mintegy öt-hat éve kezdték rendszeresen gyűjteni a Gyergyói-medencére vonatkozó helyismereti kiadványokat, és odafigyelnek a kurrens helyi információk rendszeres feltárására is.

Az iskolai könyvtárosok munkájába is beépül a helytörténeti-honismereti nevelés. **Borbé Levente**, a csíkszeredai Márton Áron Főgimnázium könyvtárosa azt mutatta be, hogyan próbálja az iskolai könyvtári órákon és különböző tevékenységek, kiállítások, vetélkedők, előadások révén a diákok körében megismertetni saját iskolájuk történetét, értékeit, neves személyiségeit. A sepsiszentgyörgyi Mikes Kelemen Elméleti Líceum könyvtárosa, **Kiss László** olyan rendhagyónak mondható iskolai könyvtári tevékenységekről számolt be, amelyeket az iskolai vallásórától távol maradó gyerekek könyvtári foglalkoztatása során alakított ki, figyelembe véve a gyerekek életkorát. Például kihasználva a mai gyermekek érdeklődését, okostelefonos applikációk segítségével oktatja helytörténetre a tanulókat.

A konferencia második napjának előadásából az egyetemi könyvtári kutató-tevékenységbe is betekintést kaptunk, a kolozsvári Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár munkatársainak előadásai révén. **Gurka Balla Iona** előadása a kolozsvári Babeş-Bolyai Tudományegyetem könyvtárszakos diákjainak az utóbbi tíz évben végzett helytörténeti kutatásait ismertette. Az előadó kiemelte, hogy a kolozsvári egyetem keretében a könyvtártudományi szak segítséget kíván nyújtani a helytörténeti munka hatékonyságának növeléséhez, ezért is támogatja a diákok helyismereti bibliográfiai kutatásait. **Okos-Rigó Iona**, nyugalmazott egyetemi könyvtáros előadásából egy nagy erdélyi tudós, Nyárádi Erasmus Gyula botanikus életét és munkásságát ismerhette meg a hallgatóság. Nyárádi nemcsak a romániai, hanem a közép-európai botanika egyik legkimagaslóbb egyénisége volt, az ő vezetése alatt vált a kolozsvári Botanikus Kert múzeuma Románia legnagyobb és legpontosabban meghatározott növénygyűjteményévé. Különböző erdélyi tájegységek növényvilágát bemutató szakközleményei a helyismereti kutatások területén is kiválóan hasznosíthatók -- győzte meg az előadó a hallgatóságot. **Szegedi Éva**, a Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár munkatársa, doktori kutatási témájának eredményeit osztotta meg a hallgatósággal. *Egy 19. századi főúri könyvtár helytörténeti szerepe* című előadásából gróf Mikó Imre könyvtárának összetételéről kaptunk képet. Megtudhattuk, hogy a gyűjtemény nagyobb része az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyvtárába, majd onnan az 1872-ben megalakult kolozsvári Ferenc József Tudományegyetem könyvtárába került. **Kelemen Katalin** előadásában a csíkszeredai Kájoni János Megyei Könyvtárban végzett helyismereti tevékenység helyzetéről, céljairól számolt be. Az intézmény menedzsermentje prioritásként kezeli a regionális-lokális tartalmak online közzétételét és szolgáltatását. Az adatbázisok széles körben közvetíthetik a helytörténeti-helyismereti kutatások eredményeit, segítik a helyismereti tájékozódást. A kialakított internetes felület révén, a korábbi könyvtári helyismereti munkára alapozva 2016-ban két regionális tartalmú adatbázis közzététele kezdődött el Hargita megye kulturális és természeti értékeinek megjelenítése céljából: a *Hargita megyei személyiségek adatbázisa* (<http://szemelyisegek.konyvtar.hargitamegye.ro/>) és a *Hargita megyei helyismereti adatbázis* (<http://helyismeret.konyvtar.hargitamegye.ro/>). A keretek elkészültek, az adatbázisok a könyvtár honlapjához kapcsolódva online elérhetők, de kiépítésük, a tartalom folyamatos bővítésével még hosszú távú folyamat. **Sándor Edit** csíkszentdomokosi könyvtáros a *Mesélő falu* című pályázat során a csíki nagyközség idős embereitől hallott és lejegyzett élettörténetekből és régi fotográfiákból összeállított bemutatója zárta az előadások sorát. Az előadó valósággal lebilincselte a hallgatóságot az idős csíkszentdomokosiak „mesévé szépült élettörténetével,” a hagyományos falusi életmód emlékeit idéző történetekkel és képekkel. „*Szükség van a mesélőkre, fontos, hogy meséltesünk és továbbadjuk a hallottakat, hogy megőrizzük értékeinket*” – zárta előadását a könyvtáros.

A program kerekasztal beszélgetéssel zárult, majd a délutáni kiránduláson a vándorgyűlés résztvevői a táj sajátos szépségével, a Gyimesek történetével és néprajzával ismerkedhettek. Ellátogattak Gyimesbükkben az „ezeréves határhoz”, megtekintették a Rákóczi-várat, Bilibók Ágoston vasúttörténeti gyűjteményét a felújított gyimesbükki Őrházban, valamint az Antalné Tankó Mária néprajzkutató által létrehozott gyimesi csángó tájházat.

***

A kétnapos vándorgyűlés előadásai és a beszélgetések lehetőséget teremtettek arra, hogy a résztvevők képet kapjanak azokról a kihívásokról, illetve lehetőségekről, feladatokról, eredményekről és megvalósításokról, fejlődési irányokról, amelyek a hazai könyvtárak helyismereti tevékenységét is érintik. A könyvtárosok egyetértettek abban, hogy a helyismereti munkát és információszolgáltatást a könyvtári tevékenység és tájékoztató munka szerves részének kell tekintenünk, amely valós, létező használói igényekre reagál. A könyvtárak számára létfontosságú, hogy szerepet vállaljanak a közösségek értékeinek megőrzésében, feltárásában és közzétételében. Bármennyire különböznek egymástól az egyes könyvtárak sajátos problémái, vannak közös törekvések, amelyek fontosak mindannyiunk számára, ilyen a közösségi értékek megőrzése és közzététele. Egymás munkáját megismerve, a résztvevők megerősítést, biztatást kaphattak, hogy visszatérve mindennapi feladataikhoz, erőt merítsenek, tudva – bármilyen típusú és méretű, könyvtárban dolgozzanak is –, nem hiábavaló a közösség szolgálatában végzett munka.

Beszámoló a vándorgyűlésről a Kájoni János Megyei Könyvtár honlapján:
<http://konyvtar.hargitamegye.ro/hu/nd/410/a-konyvtarak-helyismereti-szereperol-tanacskoztak-a-romaniai-magyar-konyvtarosok-xi.-vandorgyulesen>

A Vándorgyűlés programja:
<http://konyvtar.hargitamegye.ro/hu/nd/406/a-konyvtarak-szerepe-a-helyismereti-informacioszolgalatasban--a-romaniai-magyar-konyvtarosok-xi.-vandorgyulese>

Kelemen Katalin

ELTE Rektori Kiválósági Különdíj

Az ELTE Könyvtár és Információtudományi Intézetének oktatója, a Könyvtártudományi Tanszék vezetője, az MKE elnöke, az EMMI Könyvtári Akkreditációs Szakbizottságának elnöke, az IFLA Governing Board tagja,

BARÁTNÉ HAJDU ÁGNES

magas színvonalú hazai és nemzetközi könyvtárszakmai és tudományos munkája, oktatói, kutatói, tehetséggondozói tevékenysége és egyetemi közéleti szerepvállalása elismeréseként

2016. október 3-án az ELTE Rektori Kiválósági Különdíját vehette át Mezey Barna rektortól.

A kitüntetéshez szívből gratulálunk, és további sikereket kívánunk!